

دانشگاه علوم پزشکی تهران
دانشکده پرستاری و مامایی

عنوان:

بررسی تاثیر دعا در قالب نقاشی بر زندگی معنوی و اضطراب کودکان ۷ تا ۱۱ ساله
مبتلا به بیماری نقص ایمنی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد
پرستاری کودکان

نگارنده:

نقیسه زارعی

استاد راهنما

دکتر اکرم السادات سادات حسینی

استاد مشاور

دکتر نیکزاد عیسی زاده

استاد مشاور آمار

دکتر انوشیروان کاظم نژاد

سال ۱۳۹۷

چکیده

مقدمه و هدف: بیماری‌های نقص ایمنی، از اختلالات مزمنی هستند که کودکان مبتلا به آن عوارض بسیاری را از جمله اضطراب و تنش‌های معنوی متحمل می‌شوند. به نظر می‌رسد تدوین راهکاری بر اساس معنویت بتواند جهت کاهش این عوارض موثر باشد. هدف این پژوهش بررسی تاثیر دعا در قالب نقاشی بر زندگی معنوی و اضطراب کودکان ۷ تا ۱۱ ساله مبتلا به بیماری نقص ایمنی بود.

روش: این تحقیق، یک مطالعه تجربی از نوع کارآزمایی بالینی بود که بر روی ۶۶ نفر از کودکان ۷ تا ۱۱ ساله مبتلا به نقص ایمنی بستری در بیمارستان مرکز طبی کودکان شهر تهران انجام شد. نمونه‌گیری به صورت در دسترس انجام شد و نمونه‌ها با تخصیص تصادفی و به روش بلوک‌بندی در دو گروه کنترل (۳۳ نفر) و گروه مداخله (۳۳ نفر) قرار گرفتند. جمع‌آوری اطلاعات از طریق ابزار زندگی معنوی کودکان، مقیاس تجدیدنظرشده اضطراب آشکار کودکان و پرسشنامه اطلاعات جمعیت‌شناختی انجام شد. در گروه مداخله طی ۶ جلسه از کودکان خواسته شد که دعاهای خود با خدا را، نقاشی کنند و کودکان گروه کنترل ۶ جلسه نقاشی با موضوع دلخواه کشیدند. سنجش زندگی معنوی و اضطراب در سه نوبت قبل از مداخله، یک هفته بعد از شروع مداخله و یک ماه بعد از شروع مداخله انجام شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از روش‌های آمار توصیفی و تحلیلی، از طریق آزمون‌های من‌ویتنی، ویلکاکسون و فریدمن به کمک نرم‌افزار SPSS 19 صورت گرفت.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که دو گروه در رابطه با زندگی معنوی، قبل از شروع مداخله همگن نبودند اما در گروه مداخله یک هفته و یک ماه بعد از شروع مداخله تغییرات معنی‌دار شد ($P=0.001$). در خرده‌مقیاس‌های ابزار زندگی معنوی، فقط حس حضور همیشگی خدا به علت همگن نبودن دو گروه قبل از مداخله قابل بررسی نبود، اما در خرده‌مقیاس آرامش یک هفته ($P=0.019$) و یک ماه بعد از مداخله ($P=0.022$) و جدایی جسم و روح یک هفته ($P=0.014$) و یک ماه بعد از مداخله ($P=0.034$) اختلاف معنی‌دار شد. در رابطه با اضطراب نیز تفاوت بین دو گروه بعد از مداخله معنی‌داری نشد اما درون هر کدام از گروه‌ها کاهش اضطراب را شاهد بودیم ($P<0.001$).

نتیجه‌گیری: با توجه به نتایج پژوهش حاضر می‌توان روش دعا در قالب نقاشی را برای ایجاد آرامش در ارائه مراقبت معنوی به کودکان نقص ایمنی سن مدرسه پیشنهاد کرد، اما نیازمند مطالعات بیشتری است. همچنین نقاشی به‌عنوان راهی برای بیان احساسات کودکان، با هر موضوعی که باشد، می‌تواند باعث کاهش اضطراب کودکان شود.

کلید واژه‌ها: دعا؛ نقاشی؛ زندگی معنوی؛ اضطراب؛ کودک ۷ تا ۱۱ سال؛ نقص ایمنی

**Teheran University of Medical Sciences
School of nursing and midwifery**

Title:

**The effect of prayer in the form of drawings on the children's
spirituality lives and anxiety, 7 to 11 years with immunodeficiency
disease**

**A thesis submitted as partial fulfillment of the requirements for Master Of Science
(Msc) Degree**

**In:
Pediatric Nursing**

**By:
Nafiseh Zarei**

**Supervisor:
Dr. Akramsadat Sadat Hoseini**

**Consultants:
Dr. Nikzad Esazadeh
Dr. Anoshirvan Kazemnejad**

2018

Abstract

The title of present research is “The effect of prayer in the form of drawings on the children’s spirituality lives and anxiety, 7 to 11 years with immunodeficiency disease”.

Purpose: Immunodeficiency disease is a chronic condition that afflicts children with many complications, including anxiety and spiritual distress. It seems that formulating a spirituality-based solution can be effective in reducing these complications. The aim of this study was to investigate the effect of prayer in the form of drawings on the children’s spirituality lives and anxiety, 7 to 11 years with immunodeficiency disease.

Methods: This study was a clinical trial conducted on 66 Children 7-11 years old with immunodeficiency disease that admitted to the Children's Medical Center of Tehran. The samples were collected with randomized block design and divided into two groups: control (n= 33) and intervention group (n= 33). Data were collected by Children’s Spiritual Lives Measure (CSL), Revised Children’s Manifest Anxiety Scale (RCMAS) and demographic questionnaire. In the intervention group asked the children to drawing their prayers with God for 6 days (Six consecutive days, maximum 1 hour in each day) and in the control group asked the children to drawing arbitrary subject for 6 days. The spiritual lives and anxiety of children was measured in three steps; before the intervention, one week after beginning of intervention and one month after beginning of intervention. Data were analyzed by SPSS software, version 19 and using descriptive (mean and standard deviation) and inferential statistics (Mann-Whitney, Wilcoxon and Friedman tests).

Findings: The result revealed statistically significant difference between two groups in relation to spiritual life, before the intervention, and two groups were not homogeneous, but in the intervention group one week and one month after the intervention, the changes was significant. About the anxiety, the difference between the two groups after intervention was not significant, but within each group, there was an anxiety reduction.

Conclusion: According to the results of this study, we can propose a prayer in the form of drawing to create calm and sense of God's support for providing spiritual care to school age children with immunodeficiency. Painting as a way to express children's feelings, with any subject matter, can reduce children's anxiety. Also Painting as a way of expressing children's feelings with any subject matter can also reduce the anxiety of children.

Keywords: prayer, drawing / painting, spirituality live, anxiety, school age, immunodeficiency disease